Administracinė byla Nr. A-261-1956/2008
Procesinio sprendimo kategorija 16.5; 79.1
(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2008 m. gruodžio 1 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Romos Sabinos Alimienės (kolegijos pirmininkė), Anatolijaus Baranovo ir Stasio Gagio (pranešėjas),

sekretoriaujant Ramunei Petkuvienei,

dalyvaujant pareiškėjai S. L., jos atstovei Gemai Zapasnykienei, atsakovo Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinės atstovui Giedriui Krilavičiui,

viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos S. L. apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. vasario 14 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos S. L. skundą atsakovui Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinei, trečiuoju suinteresuotu asmeniu byloje dalyvaujant Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, dėl patikrinimo išvadų panaikinimo ir kompensacijos priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

S. L. (toliau – ir pareiškėja, apeliantė) kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinės (toliau – ir Vilniaus rinktinė) Teisės poskyrio 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. (21/20)-27-95 ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – ir VSAT) Imuniteto skyriaus 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. 27-72, taip pat priteisti iš atsakovės 19 628,16 Lt kompensaciją.

Pareiškėja patikslintame skunde nurodė, kad dirbdama Vilniaus rinktinės Kenos užkardos jaunesniąja specialiste ir 2005 m. gegužės 25 d. dalyvaudama fizinio pasirengimo patikrinime – bėgdama 2 km distanciją, pasitempė kairio kelio raiščius. Dėl šio įvykio buvo surašyta 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvada, kurioje nurodyta, jog patirta trauma nesusijusi priežastiniu ryšiu su tarnybinių pareigų atlikimu ar tarnyba, todėl kompensacija pagal Vidaus tarnybos statuto (toliau – ir Statutas) 40 straipsnį jai nepriklauso. Jai nesutikus su tokia išvada, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atliko pakartotinį tarnybinį patikrinimą, kurio 2005 m. rugsėjo 1 d. išvadoje „Dėl Kenos užkardos Sargybų būrio jaunesniosios specialistės S. L. patirtos traumos“ Nr. 27-72 konstatuota, jog kompensacija jai nepriklauso. Pareiškėjos nuomone, kompensacijos neišmokėjimas yra neteisėtas, nes fizinis pasirengimas buvo vykdomas darbo laiku, be to, jis yra būtina profesinės kvalifikacijos dalis. Teigė, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 10

d. nutartyje nurodyta, kad kompensacijos mokamos, kai tarnybinių pareigų ėjimas arba tarnyba yra kūno sužalojimo ar susirgimo priežastimi. Fizinio pasirengimo laikymo egzaminas buvo būtinas dėl tarnybos ir vyko tarnybos metu. Be to, nemokant kompensacijos, yra pažeidžiamas vidaus tarnybos ypatumų kompensavimo principas, o išvados teiginiai, jog ji traumą patyrė dėl savo pačios didelio neatsargumo, niekuo nepagrįsti ir neįrodyti. Tarnybinis patikrinimas buvo atliktas skubotai, tendencingai, nelaimingo atsitikimo darbe aktas surašytas tik 2005 m. spalio 14 d. Siuntimas į Centrinės medicinos ekspertizės komisiją sveikatos sutrikdymo laipsniui nustatyti jai nebuvo duotas, todėl ji negali nurodyti priteistinos kompensacijos dydžio. Pareiškėja mano, kad jos patirta trauma vertintina kaip lengvas sveikatos sutrikdymas, todėl kompensacijos dydis yra 12 mėnesinių darbo užmokesčių dydžio.

Pirmosios instancijos teismo posėdyje pareiškėja paaiškino, kad dėl to, jog dėl šios traumos ilgai sirgo, buvo patikrinta Centrinėje medicinos ekspertizės komisijoje ir atleista iš darbo.

Pareiškėjos atstovė teismo posėdyje paaiškino, kad pareiškėjos trauma įvyko tarnybos metu, kadangi buvo vykdomas įsakymas, kuriame buvo nurodyta, kad pareigūnai privalo dalyvauti patikrinime. Dalyvavimas pratybose įeina į tarnybinių pareigų atlikimą, tai numatyta pareigybės aprašyme. Buvo nurodytos konkrečios dienos, už tas dienas buvo mokamas darbo užmokestis ir fiksuojama darbo laiko žiniaraštyje. Buvo duotas žodinis vado įsakymas, kiekvienas pareigūnas pasirašė raštiškai. Pareigūnai įsakymus privalo vykdyti. Pareiškėja tame patikrinime dalyvavo ne savo valia, Statute yra nurodyta, kad pareigūnai privalo dalyvauti fiziniame parengime, taisyklėse numatyta, kad fizinis parengimas turi būti tikrinamas bent vieną kartą per metus. Nurodė, kad dėl pareiškėjos yra priimtas sprendimas, pagal kurį priklauso draudiminė išmoka.

Atsakovė Vilniaus rinktinė su skundu nesutiko ir prašė atemsti kaip nepagrįstą. Atsiliepime į skundą nurodė, kad šiuo atveju nėra priežastinio ryšio tarp S. L. kūno sužalojimo ir tarnybos pareigų ėjimo, nes pareigūnė patyrė traumą sportuodama, t. y. nebuvo uniformuota, nevykdė įstatymu nustatytų pareigų. Patirta trauma vertintina kaip nelaimingas atsitikimas. Vilniaus rinktinės vado 2005 m. gegužės 20 d. įsakymas Nr.8-194 neįpareigojo dalyvauti profesinių žinių, fizinio ir taktinio pasirengimo patikrinime, juo buvo skirti atsakingi asmenys ir nustatyta užsiėmimų tvarka ir tik faktiškai dalyvavusiems pareigūnams šis laikas buvo prilygintas darbo laikui ir įrašytas į darbo laiko apskaitos žiniaraštį. Pareiškėjos teiginys, kad nesant tinkamo fizinio pasirengimo pareigūnas atleidžiamas iš vidaus tarnybos, yra nepagrįstas ir nemotyvuotas; Vilniaus rinktinėje nebuvo tokio atvejo, kad šiuo pagrindu pareigūnas būtų atleistas iš vidaus tarnybos.

Pareiškėjos skundas priimtas praėjus daugiau nei 1,5 metų nuo pareiškėjos atžvilgiu priimto individualaus teisės akto, todėl skundas neturėtų būti priimtas. Šiuo atveju negalima tapatinti terminų, reguliuojamų procesinėmis teisės normomis ir senaties terminų, reguliuojamų materialinės teisės normomis. Trejų metų ieškininės senaties terminas yra ne skundui paduoti, bet tinkamai pažeistų teisių gynybai realizuoti, t. y. reikalavimo patenkinimui.

Teismo posėdyje atsakovės atstovas paaiškino, kad pareiškėjos atstovė nurodė, kad 2005 m. įsakymu buvo sudaryta komisija atlikti fizinį patikrinimą. Įsakymas neįpareigojo dalyvauti patikrinime ir nesukėlė jokių pasekmių nedalyvavusiems. Kompleksinis patikrinimas būtinas tik tuo atveju, jei pareigūnas siekia aukštesnių pareigų, didesnio atlyginimo ar aukštesnės kvalifikacijos. Tuo metu pareiškėja nevykdė tarnybinių pareigų, tai buvo nelaimingas atsitikimas sportinio pasirengimo metu ir netapatinama su Statute įtvirtinta sąvoka „einant tarnybines pareigas“. Sveikatos patikrinimas atliekamas ne darbo metu. Paaiškino, kad Vilniaus rinktinėje dar nebuvo tokio atvejo, kad neišlaikius normatyvų pareigūnas būtų atleistas iš pareigų.

II.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2008 m. vasario 14 d. sprendimu pareiškėjos S. L. skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Teismas nustatė, kad 2005 m. gegužės 16 d. VSAT vado įsakymu „Dėl profesinio

pasirengimo patikrinimo“ Nr. 4-282 buvo sudaryta Vilniaus rinktinės profesinio rengimo organizavimo ir pareigūnų profesinio pasirengimo komisija, pavedus jai gegužės 24-27 dienomis atlikti Vilniaus rinktinės profesinio rengimo organizavimo ir Kenos užkardos bei Specialiosios paskirties būrio pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimą (b. l. 47). Remdamasis šiuo įsakymu, 2005 m. gegužės 20 d. Vilniaus rinktinės vadas įsakymu „Dėl Vilniaus rinktinės Kenos užkardos, specialiosios paskirties būrio pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimo“ Nr. 8-194 ir 2005 m. gegužės 23 d. įsakymu „Dėl šaudymo pratybų“ Nr. 8-202 paskyrė už pasirengimo patikrinimą atsakingus asmenis bei davė atitinkamus nurodymus dėl pasirengimo organizavimo (b. l. 46, 48). Pareiškėja, vykdydama minėtus įsakymus, 2005 m. gegužės 25 d. dalyvavo profesinių žinių, fizinio ir taktinio pasirengimo patikrinime, kurio metu, bėgdama 2 km distanciją, pasitempė kelio raiščius (b. l. 49–50, 57). Dėl traumos pareiškėjai išduotas nedarbingumo pažymėjimas nuo 2005 m. gegužės 26 d. iki 2005 m. liepos 1 d. (b. l. 64–65), 2005 m. rugsėjo 24 d. surašytas Nelaimingo atsitikimo darbe aktas Nr. 1 (b. l. 70–73). Vilniaus rinktinė atliko tarnybinį patikrinimą „Dėl Kenos užkardos SB jaunesniosios specialistės S. L. patirtos traumos“, įforminus jį 2005 m. liepos 21 d. išvada Nr. (21/20)-27-95, kuria nustatyta, jog S. L. kompensacija pagal Vidaus tarnybos statutą nepriklausanti dviem pagrindais: 1) patirta trauma netapatinama (nėra priežastinio ryšio) su tarnybinių pareigų atlikimu ar tarnyba; 2) trauma patirta dėl pačios pareiškėjos didelio neatsargumo (b. l. 61–63). Revizuojant tokią išvadą, VSAT Imuniteto skyrius 2005 m. rugsėjo 1 d. surašė naują tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. 27-72, kuria konstatavo, jog 2005 m. liepos 21 d. išvadoje teisingai nuspręsta, jog kompensacija jai nepriklausanti, tačiau tik vienu pagrindu – aplinkybės, kuriomis pareigūnė S. L. patyrė traumą, neturi specifinės pareigūno veiklos, vykdant tiesiogines tarnybines pareigas, požymių (b. l. 68–69).

2007 m. gegužės 2 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartyje administracinėje byloje Nr. A^{11}-454/2007 nurodė, kad nėra nustatytas (numatytas) administracinio sprendimo dėl atlikto tarnybinio patikrinimo (surašytos tarnybinio patikrinimo išvados) priėmimas. Tačiau neigiamos išvados padarymas iš esmės užkerta minėtos kompensacijos išmokėjimo siekiančiam pareigūnui galimybę teisinėmis priemonėmis (tuo pačiu ir teismine tvarka) ginti savo tariamai pažeistą teisę į tokią kompensaciją. Todėl, nesant kitokio šio klausimo teisinio reguliavimo, laikytina, kad įstaigos vadovo tarnybinio patikrinimo išvados patvirtinimas ABTĮ taikymo požiūriu prilyginamas individualiam teisės aktui, t. y. ABTĮ nustatyta tvarka skundžiamam teisės aktui.

2008 m. sausio 24 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartimi administracinėje byloje Nr. I-54-142/2008 nuspręsta panaikinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus 2006 m. gruodžio 6 d. sprendimą Nr. 3-25827 „Dėl draudimo sumos apskaičiavimo“ ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos 2006 m. sausio 20 d. sprendimą Nr. (11.1)-I-458 „Dėl atsisakymo apskaičiuoti draudimo sumą“ (administracinė byla Nr. I-54-142/2008, b. l. 162–167). Šioje administracinėje byloje buvo nagrinėjamas klausimas dėl S. L. 2005 m. gegužės 25 d. tarnybos metu patirtos traumos; kadangi 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvadoje Nr. 27-72 pripažinta, kad S. L. susižalojo tarnybos metu, pareiškėja kreipėsi dėl draudimo sumos išmokėjimo; spręstas klausimas, ar pareiškėja turi teisę į draudimo išmokas, nebuvo nagrinėjamas klausimas dėl to, ar yra sąlygos skirti draudimo išmokas, kokio dydžio jos turi būti ir pan. Teismas šioje nutartyje nurodė, kad atsakovas VSDF Vilniaus miesto skyrius nepagrįstai neigė pareiškėjos teisę į šią socialinę garantiją.

Teismas nustatė, kad nagrinėjamojo ginčo esmė – priežastinio ryšio tarp pareiškėjos 2005 m. gegužės 25 d. patirto sužalojimo ir jos tarnybinių pareigų atlikimo ar jos tarnybos nustatymas.

Teismas pažymėjo, kad Statuto 40 straipsnyje numatytas priežastinis ryšis tarp pareigūno sužalojimo (susižalojimo arba jo sveikatos sutrikdymo) ir tarnybinių pareigų ėjimo ar tarnybos nėra tapatus priežastiniam ryšiui tarp nelaimingo atsitikimo ir tarnybinių pareigų vykdymo (vykimo į tarnybą arba iš tarnybos) Statuto 41 straipsnio (ir Sąlygų) taikymo prasme; tai (skirtumas tarp šių priežastinio ryšio sampratų) yra siejama su specialia Statuto 40 straipsnio paskirtimi atsižvelgti į pareigūnų tarnybos ypatumus (padidėjęs pavojus gyvybei ar sveikatai,

sugriežtinta atsakomybė, ilgesnis darbo laikas ir įvairūs su tarnyba susiję apribojimai) ir Statuto 3 straipsnio 7 dalyje nurodyto vidaus tarnybos ypatumų kompensavimo principo įgyvendinimu (2007 m. gegužės 2 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A11-454/2007). Statuto 40 straipsnio paskirtis yra suteikti papildomas garantijas pareigūnams, kurios yra didesnės už numatytas privalomojo valstybinio socialinio draudimo santykius reglamentuojančiuose teisės aktuose; tačiau tuo pat metu Statuto 40 straipsnyje yra įtvirtintos sąlygos, kurios riboja tokių kompensacijų mokėjimą; pagal Statuto 40 straipsnio 3 dalies nuostatas, kompensacijos mokamos tik tuomet, kai tarnybinių pareigų ėjimas arba tarnyba buvo kūno sužalojimo ar susirgimo priežastimi (2005 m. gegužės 10 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A^{15}-530/2005).

Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų socialines ir kitas garantijas ginčo metu reglamentavo Lietuvos Respublikos 2003 m. balandžio 29 d. įstatymu Nr. IX-1538 patvirtintas Vidaus tarnybos statutas, kurio 40 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta, kad pareigūnui, kuris buvo sužalotas arba susirgo sunkia liga, eidamas tarnybines pareigas arba dėl tarnybos, išmokama nuo vienų iki penkerių metų (nuo 12 iki 60 mėnesių) jo darbo užmokesčių dydžio kompensacija, o lengvo sveikatos sutrikdymo atveju – 12 mėnesių darbo užmokesčių dydžio, o 40 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, jog, ar pareigūno mirtis arba sveikatos sutrikdymas yra susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar jo tarnyba, o kursanto – su profesiniu ar įvadiniu mokymu, nustatoma vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka. Tokia tvarka patvirtinta vidaus reikalų ministro 2004 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. 1V-138 patvirtintomis Nustatymo, ar vidaus tarnybos sistemos pareigūno mirtis ar sveikatos sutrikdymas susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu arba jo tarnyba, o vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos kursanto – su profesiniu ar įvadiniu mokymu, taisyklėmis (toliau – ir Taisyklės), kuriose nustatyta, jog kompensacijos išmokėjimas galimas, kai pareigūno mirtis ar sveikatos sutrikdymas yra susijęs su tarnyba, o kursanto – su profesiniu ar įvadiniu mokymu, kai tarp jo mirties ar jo sveikatos sutrikdymo ir tarnybos arba profesinio ar įvadinio mokymo šių taisyklių nustatyta tvarka yra nustatytas priežastinis ryšys, o jį buvus ar nebuvus konstatuoja atliekamas tarnybinis patikrinimas (Taisyklių 3, 4 p.); ir tik priežastinį ryšį konstatavus, vidaus reikalų statutinės įstaigos personalo tarnyba pareigūną siunčia į Centrinės medicinos ekspertizės komisiją (CMEK) sveikatos sutrikdymo laipsniui nustatyti (Taisyklių 14 p.).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. gruodžio 14 d. nutartyje (adm. byloje Nr. A^9 -1123/2007) konstatavo, kad Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnio 3 dalies bei 41 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų analize leidžia teigti, kad draudimo išmokos mokamos visais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), o kompensacijos – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso; tais atvejais, kai pareigūno sveikata buvo sutrikdyta tarnybos metu, tačiau ne dėl aukščiau nurodytų priežasčių, pareigūnas turi teisę į išmoką, kurios mokėjimo tvarką nustato valstybinio socialinio draudimo santykius reglamentuojantys teisės aktai

Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad 1997 m. gruodžio 3 d. nutarime Konstitucinis Teismas konstatavo, kad kompensacija mokama kiekvienu atveju, kai pareigūno žūties ar sužalojimo priežastis buvo ne kas kita, kaip tarnybinių pareigų vykdymas ar jo tarnyba policijoje. 2007 m. lapkričio 22 d. Konstitucinis Teismas nutarime konstatavo, kad padarius pakeitimus Statute (2006 m. liepos 19 d. redakcija, taip pat ir su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) yra nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuris tuo aspektu, kuriuo Statuto II skyriaus 8 skirsnio „Pareigūnų sveikatos priežiūra ir su tuo susijusios socialinės garantijos“ (2003 m. balandžio 29 d. redakcija) <...> inter alia 40 straipsnio (2003 m. balandžio 29 d. redakcija) <...> atitiktį Konstitucijai ginčija pareiškėjai <...>, yra analogiškas tam, kuris buvo nustatytas Policijos įstatymo 48 straipsnyje (1998 m. birželio 9 d. redakcija), 481 straipsnyje (1998 m. birželio 9 d. redakcija), inter alia eksplicitiškai įtvirtintas privalomas pareigūnų gyvybės ir sveikatos visam jų tarnybos laikui valstybės biudžeto lėšomis draudimas nuo

nelaimingų atsitikimų tarnyboje, nuo nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, nuo nelaimingų atsitikimų vykstant į tarnybą ar grįžtant iš jos; skiriasi tik kompensacijų pareigūno ar kursanto mirties arba sveikatos sutrikimo atvejais mokėjimo sąlygos; pagal Statuto 49, 40 straipsnius (2006 m. liepos 19 d. redakcija) draudimo išmokos mokamos visais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas tarnybos metu (išskyrus nedraudiminius įvykius), o kompensacijos – tik tais atvejais, kai pareigūnas žūsta ar yra sužalojamas (susižaloja) tarnybinių pareigų vykdymo metu, jei tarnybinių pareigų vykdymas susijęs su padidėjusiu pavojumi pareigūnų gyvybei ar sveikatai, arba yra nužudomas, jo sveikata yra sutrikdoma dėl tarnybinių pareigų vykdymo ar pareigūno statuso; toks šių socialinių garantijų tarpusavio santykis matyti ir iš Vidaus tarnybos statuto ir Vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamojo rašto.

Atsižvelgus į išdėstytą teismas padarė išvadą, kad teisinis reguliavimas, susijęs su kompensacijų skyrimu, galiojęs tuo metu, kai pareiškėja patyrė traumą ir buvo priimtos skundžiamos išvados, iš esmės nepasikeitė. Tiek pagal tuo metu galiojusį teisinį reguliavimą, tiek pagal dabar galiojantį teisinį reguliavimą būtina nustatyti priežastinį ryšį tarp pareiškėjos 2005 m. gegužės 25 d. patirto sužalojimo ir jos tarnybinių pareigų atlikimo ar jos tarnybos.

Pagal Statuto 6 straipsnio 1 dalies 5 punktą pretenduojantis į vidaus tarnybą asmuo turi būti tokio bendro fizinio pasirengimo, kuris leistų eiti pareigas vidaus tarnyboje. Nagrinėjamu atveju pareiškėja patyrė traumą profesinių žinių, fizinio ir faktinio pasirengimo metu – sportuodama, konkrečiai – kai buvo tikrinamas jos fizinis pasirengimas tarnybai. Pareiškėja tuo metu savo tarnybinių pareigų nevykdė. Šiuo atveju nėra aplinkybių, leidžiančių teigti, kad pareiškėjos patirtos traumos priežastis buvo jos tarnybinių pareigų vykdymas, susijęs su padidėjusiu pavojumi ar padidėjusia rizika jos gyvybei ar sveikatai, arba leidžiančių teigti, kad pareiškėja buvo sužalota dėl savo tarnybinių pareigų atlikimo ar statuso. Teismas konstatavo, kad nėra priežastinio ryšio tarp pareiškėjos 2005 m. gegužės 25 d. patirtos traumos ir jos tarnybinių pareigų atlikimo ar jos tarnybos. Kadangi priežastinis ryšys tarp pareiškėjos sveikatos sutrikdymo ir tarnybos nėra nustatytas, nėra pagrindo įpareigoti Centrinės medicinos ekspertizės komisiją atlikti ekspertizę pareiškėjos sveikatos sutrikdymo laipsniui nustatyti. Dėl šių motyvų nėra pagrindo tenkinti pareiškėjos prašymą priteisti jai prašomą kompensaciją.

III.

Pareiškėja S. L. pateikė apeliacinį skundą, kuriuo prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. vasario 14 d. sprendimą ir priimti naują – panaikinti 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. (21/20)-27-95 ir 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. 27-72; priteisti iš atsakovo VSAT Vilniaus rinktinės kompensaciją 19.628,16 Lt kompensaciją ir skirti ekspertizę sveikatos sutrikdymo laipsniui nustatyti, pavedant šią ekspertizę atlikti CMEK prie LR VRM.

Apeliacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Fizinio pasirengimo patikrinimas buvo vykdomas pareiškėjos darbo laiku ir už šį laiką buvo mokamas darbo užmokestis pagal darbo laiko apskaitos žiniaraštį. Tinkamas fizinis pasirengimas yra būtina profesinės kvalifikacijos dalis, o nesant tinkamo fizinio pasirengimo, pareigūnas gali būti atleidžiamas iš vidaus tarnybos.

2. Kai pareiškėja patyrė traumą galiojo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 1999 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. 125 „Dėl policijos ir vidaus tarnybos pareigūnų fizinio pasirengimo tolesnio gerinimo“. Šio įsakymo 2.1 punkte nurodoma, kad siekiant gerinti policijos ir vidaus tarnybos pareigūnų fizinį pasirengimą policijos, vidaus tarnybos įstaigų ir padalinių vadovai įpareigojami organizuoti fizinio pasirengimo užsiėmimus taip, kad pareigūnai sugebėtų tinkamai atlikti savo tarnybines pareigas; Įsakymo 2.5 punkte nurodoma organizuoti ir vykdyti fizinio pasirengimo užsiėmimus tarnybos metu du kartus per savaitę po 1 valandą. 2.6 punkte nurodoma kasmet gegužės-birželio mėnesiais organizuoti pareigūnų fizinio pasirengimo patikrinimą. Atskirai įvertinti fizinį pasirengimą ir savigynos veiksmų mokėjimą, apie tai žymėti pareigūnų asmens bylose. Įsakymo 3 punkte yra teigiama, kad pareigūnams, neišlaikiusiems ar

nedalyvavusiems fizinio pasirengimo normatyvų laikyme, suteikti trijų mėnesių pasirengimo laikotarpį. Pareigūnams, pakartotinai neišlaikius kontrolinių normatyvų, gali būti sprendžiama dėl jų tinkamumo eiti atitinkamas pareigas atestacine tvarka. Statuto 18 straipsnyje yra nustatyta, kad pareigūno tarnybinę veiklą sugebėjimus bei tinkamumą einamoms pareigoms atestacijos metu įvertina vidaus reikalų įstaigos pareigūnų atestacijos komisija.

3. Kenos užkardos vadas pasirašytinai supažindino Kenos užkardos darbuotojus su VSAT Vilniaus rinktinės vado 2005 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 8-194 „Dėl Vilniaus rinktinės Kenos užkardos, Specialiosios paskirties būrio pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimo“, taip pat griežtai įspėjo, kad profesinio pasirengimo patikrinime visi privalo dalyvauti. Pareiškėjos pareigybės charakteristikoje buvo numatyta, kad ji privalo vykdyti visus užkardos vado pavedimus.

4. Pagal Statuto 40 straipsnio 3 dalį (įvykio metu galiojusi redakcija), sužalojimais dėl tarnybos laikytini tokie pareigūno patirti sužalojimai, kai tarp patirto sužalojimo ir tarnybos yra tiesioginis priežastinis ryšys. Tai reiškia, kad aplinkybės, kurioms esant sužalojimas buvo patirtas, atsirado ne dėl pareigūno laisvo apsisprendimo elgtis tam tikru būdu, o dėl to, kad jis turėjo taip elgtis vykdydamas atitinkamus institucijos, kurioje jis tarnauja, vadovybės nurodymus arba patvarkymus. Analogiškas šios teisės normos aiškinimas pateiktas ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartyse (adm. bylose Nr. A^{11}-735/2005, Nr. A^{2}-1172/2006, A^{14}-327/2007). Pareiškėja profesinio pasirengimo patikrinime dalyvavo ne savo valia, o dėl to, kad vykdė vadovybės įsakymus ir nurodymus.

5. Tarnybinio patikrinimo išvadose, Nelaimingo atsitikimo darbo akte (7, 17 punktai) yra nustatyta, kad pareiškėja traumą patyrė vykdant VSAT vado 2005 m. gegužės 16 d. įsakymą Nr. 4-282 „Dėl profesinio pasirengimo patikrinimo“; VSAT Vilniaus rinktinės vado 2005 m. gegužės 20 d. įsakymą Nr. 8-194 „Dėl Vilniaus rinktinės Kenos užkardos, Specialiosios paskirties būrio pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimo“; VSAT vado 2003 m. kovo 14 d. įsakymo Nr. 4-135 „Dėl valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų profesinio parengimo darbo vietose instrukcijos patvirtinimo“ VI skyriaus 19 punktas numato, kad pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimas atliekamas vieną kartą per metus. VSAT vado sudaryta komisija pagal VSAT pagrindinių priemonių planą kasmet įvertina VSAT padalinių profesinį pasirengimą.

6. Prieš mėnesį Vilniaus rinktinės Kenos užkardos vado patvirtintame tarnybos plane buvo numatytas profesinio pasirengimo patikrinimas. Profesinio pasirengimo patikrinime dalyvavo beveik visi Kenos užkardos pareigūnai. Dalyvavimas profesinio pasirengimo patikrinime buvo privalomas.

Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinė su apeliaciniu skundu nesutinka ir prašo atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė, kad sutinka su pirmosios instancijos teismo išvadomis, sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas.

Apeliacinės instancijos teismo posėdžio metu pareiškėja ir jos atstovė palaikė apeliaciniame skunde nurodytus argumentus ir prašė apeliacinį skundą patenkinti.

Atsakovo atstovas apeliacinės instancijos teismo posėdžio metu su apeliaciniu skundu nesutiko ir prašė apeliacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

Apeliacinis skundas tenkintinas iš dalies.

Ginčas byloje kilęs dėl to, kad pareiškėja siekia gauti kompensaciją pagal Vidaus tarnybos statuto 40 straipsnio 3 dalį.

Administracinių bylų dėl tarnybinių ginčų nagrinėjimo teismuose praktikos apibendrinime, aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2006 m. liepos

3 d. pasitarime (toliau – ir Apibendrinimas) nurodyta, kad vidaus tarnybos statuto paskirtis - suteikti papildomas garantijas pareigūnams, kurios yra didesnės už numatytas privalomojo valstybinio socialinio draudimo santykius reglamentuojančiuose teisės aktuose. Tačiau tuo pat metu vidaus tarnybos statuto 40 straipsnis įtvirtina sąlygas, kurios riboja tokių kompensacijų mokėjimą. Vidaus tarnybos statuto (2005 m. gegužės 7 d. įstatymo redakcija) 40 straipsnio 3 dalis numatė, kad pareigūnui, kuris buvo sužalotas arba susirgo sunkia liga eidamas tarnybines pareigas arba dėl tarnybos, išmokama nuo vienų iki penkerių metų (nuo 12 iki 60 mėnesių) jo darbo užmokesčių dydžio kompensacija. Taigi, darytina išvada, kad kompensacija mokama tik tuomet, kai tarnybinių pareigų ėjimas arba tarnyba buvo kūno sužalojimo ar susirgimo priežastimi.

Minėtame Apibendrinime nurodyta, kad kompensacija pareigūnui turi būti mokama dviem atvejais. Pirmuoju, kuomet pareigūnas buvo sužalotas ar susirgo eidamas tarnybines pareigas ar dėl tarnybos. Antruoju atveju būtina nustatyti, kad pareigūnas buvo sužalotas dėl tarnybos, t. y. būtina nustatyti priežastinį ryšį tarp pareigūno tarnyboje atliktų ar atliekamų pareigų ir kūno sužalojimo arba, kad trečiųjų asmenų neteisėtos veikos prieš pareigūną motyvu buvo pareigūno tarnyboje atlikti veiksmai. Statute nėra pateikta „susižalojimo dėl tarnybos sąvoka“. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas laikosi praktikos (adm. byla Nr. A^5-986/2006, A^2-1172/2006; A^{11}-735/2005), kad pagal sąvokos „susižalojimas dėl tarnybos“ prasmę laikytina, kad ji pasireiškia tuo, kad tarp patirto sužalojimo ir tarnybos yra tiesioginis priežastinis ryšys. Tai reiškia, kad aplinkybės, kurioms esant sužalojimas buvo patirtas, atsirado ne dėl pareigūno laisvo apsisprendimo elgtis tam tikru būdu, o dėl to, kad jis turėjo taip elgtis vykdydamas atitinkamus institucijos (kurioje jis tarnauja) vadovybės nurodymus arba patvarkymus.

Byloje nustatyta ir ginčo dėl to nėra, kad S. L., dirbo Kenos užkardos sargybų būrio jaunesniosios specialistės pareigose, todėl jai taikomas Vidaus tarnybos statuto nuostatos. Pareiškia susižalojo – pasitempė kairio kelio raiščius – 2005 m. gegužės 25 d. dalyvaudama profesinių žinių ir fizinio taktinio pasirengimo metu bėgdama 2 kilometrų kroso distanciją. Pažymėtina, kad pareiškėja patyrė sužalojimą profesinių žinių ir fizinio taktinio pasirengimo metu, vykdant Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos vado 2005 m. gegužės 20 d. įsakymą Nr. 8-194 „Dėl Vilniaus rinktinės Kenos užkardos, specialiosios paskirties būrio pareigūnų profesinio pasirengimo patikrinimo“ (b.l. 46).

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus argumentus Statuto 40 straipsnio 3 dalies taikymo prasme pastaroji aplinkybė nulemia pareiškėjos patirtos traumos (patirto sužalojimo) priskyrimą sužalojimo dėl tarnybos kategorijai. Todėl nėra pagrindo teigti, kad pareiškėja patyrė sužalojimą ne dėl tarnybos. Atsižvelgiant į išdėstytą, teisėjų kolegija konstatuoja, kad Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinės Teisės poskyrio 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvada Nr. (21/20)-27-95 ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Imuniteto skyriaus 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvada Nr. 27-72, yra nepagrįstos, todėl naikintinos.

Taigi, pirmosios instancijos teismas netinkamai aiškino teisės normas ir nepagrįstai padarė išvadą, kad priežastinis ryšys tarp pareiškėjos sveikatos sutrikdymo ir tarnybos nėra nustatytas. Šioje dalyje pirmosios instancijos teismo sprendimas keistinas – S. L. skundas dalyje dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinės Teisės poskyrio 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvados Nr. (21/20)-27-95 ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Imuniteto skyriaus 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvados Nr. 27-72, tenkintinas.

Pareiškėja taip pat prašė pirmosios instancijos teismo priteisti kompensaciją. Tačiau teismas neturi galimybės apskaičiuoti pareiškėjai mokėtiną kompensaciją, kadangi vadovaujantis Statuto 40 straipsnio 3 dalimi kompensacija yra apskaičiuojama atsižvelgiant į nustatytą sveikatos sutrikdymo sunkumo mastą. S. L. sveikatos sutrikdymo sunkumo mastas nenustatytas. Todėl šioje dalyje skundo tenkinti nėra pagrindo, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas

paliktinas nepakeistas.

Vidaus tarnybos statuto (aktuali įstatymo redakcija) 40 straipsnio 8 dalis numato, kad pareigūno ar kursanto sveikatos sutrikdymo sunkumo mastą nustato Centrinė medicinos ekspertizės komisija, vadovaudamasi Vyriausybės tvirtinamu Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų ar kursantų sunkių, apysunkių ir lengvų sužeidimų, traumų bei kitų sveikatos sutrikdymų sąrašu Vyriausybės nustatyta tvarka.

Vidaus tarnybos sistemos pareigūno ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos kursanto sveikatos sutrikdymo sunkumo laipsnio nustatymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimu Nr. 1130 4 punktas numato, kad pareigūnas ar kursantas siunčiamas į Centrinę medicinos ekspertizės komisiją, kai vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka nustatoma, kad pareigūno sveikatos sutrikdymas susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar tarnyba. Pagal šių Taisyklių 5 punktą pareigūną ar kursantą į Centrinę medicinos ekspertizės komisiją siunčia vidaus reikalų statutinė įstaiga, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaiga ar Vidaus reikalų ministerija. Remiantis šiomis nuostatomis teisėjų kolegija neturi pagrindo tenkinti pareiškėjos reikalavimo ir skirti ekspertizę, nes sveikatos sutrikdymo sunkumo laipsnio nustatymui yra nustatytos atitinkamos procedūros ir jos neatliktos. Esant šioms aplinkybėms S. L. į Centrinę medicinos ekspertizės komisiją turi nusiųsti statutinė įstaiga, kurioje ji atliko tarnybą.

Remiantis išdėstytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas neteisingai nustatė bei įvertino bylai reikšmingas aplinkybes, taip pat neteisingai pritaikė bei išaiškino materialinės teisės normas. Todėl teismo priimtas sprendimas dalyje naikintinas kaip nepagrįstas, o pareiškėjos skundas tenkintinas iš dalies (ABTĮ 88 str. 2 p., 136 str., 143 str.).

Vadovaudamasi Administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalies 2 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

S. L. apeliacinį skundą patenkinti iš dalies.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. vasario 14 d. sprendimą pakeisti ir S. L. skundą patenkinti iš dalies.

Panaikinti Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus rinktinės Teisės poskyrio 2005 m. liepos 21 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. (21/20)-27-95 ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Imuniteto skyriaus 2005 m. rugsėjo 1 d. tarnybinio patikrinimo išvadą Nr. 27-72.

Kitoje dalyje Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. vasario 14 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai Roma Sabina Alimienė

Anatolijus Baranovas

Stasys Gagys